

РОЛЬ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ В АДМІНІСТАТИВНОМУ ПРАВІ ТА АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Коновал Т.В.,

студентка IV курсу відділення

*«Правознавство» Таращанського агротехнічного коледжу
ім. Героя Радянського Союзу О.О. Шевченка*

Тема наукової статті «Роль міжнародних стандартів в адміністративному праві та адміністративному судочинстві України» Актуальність теми полягає в тому, що проблеми запровадження міжнародних правових стандартів у правовій системі України вимагають доктринального тлумачення й визначення основних теоретико-методологічних напрямів дослідження, адже правові стандарти впливають на сучасну правову доктрину, а отже, і на практику функціонування усіх державно-правових інститутів.

Теоретико- методологічна особливість цієї проблематики полягає в тому, що правові стандарти будь-якої сфери не можуть

розглядатися відірвано від розвитку всієї правової системи, усіх її галузевих й інституціональних елементів.

Метою даної роботи є визначити роль міжнародно-правових стандартів та їх вплив на правову систему України, зокрема на адміністративне право та адміністративне судочинство України.

Важливо, що міжнародно-правові стандарти мають тісний зв'язок не лише з галуззю права, до якої вони належать (або до декількох галузей права), і не лише до правової системи загалом, ай із тими суспільними відносинами, які регулюються відповідними галузевими правовими інститутами й нормами і в яких відображена природа самих правових відносин. Наприклад, у галузі адміністративного судочинства міжнародно-правові стандарти безпосередньо пов'язані як із системою національного права взагалі, так і з адміністративною діяльністю, у сфері якої виникає необхідність вирішення публічно-правових спорів засобами адміністративного судочинства.

Слід визначити трирівневу структуру застосування міжнародно-правових стандартів у національному судочинстві:

- по-перше (*перший рівень*), той чи інший стандарт має бути зафіксований у нормах міжнародного права і, відповідно, мати обов'язковий чи рекомендаційний характер;

- по-друге (*другий рівень*), цей стандарт має бути застосований у юрисдикційних органах, тобто міжнародних судових або арбітражних інстанціях;

- по-третє (*третій рівень*), цей стандарт має бути пояснений і визнаний у наукових працях міжнародного рівня.

Лише за наявності цих трьох рівнів можна стверджувати, що ті чи інші положення, тлумачення, рішення відповідають міжнародно-правовому стандарту важливим питанням є питання про методологічне співвідношення стандартів міжнародно-правового характеру й загальновизнаних принципів права. Ця складна проблема вимагає окремих досліджень, але вже сьогодні можна зауважити, що деякі загальновизнані принципи права реалізуються саме в міжнародно-правових документах і можуть частково розглядатися як відповідні стандарти судової діяльності взагалі й адміністративного судочинства зокрема. Проте зв'язок між принципами й стандартами досить складний. Загальні принципи (верховенство права, законність, рівність та ін.) впливають на діяльність судових органів, хоча належать не стільки до принципів судочинства, скільки до принципів функціонування правової системи взагалі. Загальні принципи права, відповідно, можуть розглядатися як загальні стандарти судочинства або як похідні від них.

На нашу думку, для системи адміністративного судочинства важливими є декілька міжнародно-правових стандартів, які були й

залишаються орієнтирами для адміністративних судів. Це стандарт справедливого й однакового відношення (*fair and equitable treatment*), стандарт мінімального відношення, стандарт ефективності використання юридичних засобів захисту і стандарт стабільності й визначеності юридичних зв'язків (*predictability*).

Наявність цих стандартів і їх доктринальне тлумачення ускладнюється тим, що вони певною мірою взаємопов'язані. Наприклад, стандарт справедливого й однакового відношення до суб'єктів права тісно пов'язаний зі стандартом мінімального режиму (відношення) у галузі інвестиційної діяльності, захисту інвестицій, видачі дозволів, ліцензій тощо. Більш складним є питання про сферу застосування таких стандартів, оскільки вони мають свої специфічні ознаки в різних галузях економічної життєдіяльності й певні відмінності в міжнародно-правовому регулюванні. Наприклад, у сфері інвестиційного законодавства діяльність адміністративних судів пов'язана із забезпеченням прав інвесторів не лише відповідно до норм національного права, а й залежно від зобов'язань держави за міжнародними договорами, які, як відомо, за певних умов можуть мати пріоритетне значення стосовно національної правової системи. Існують численні рішення міжнародних арбітражних інституцій, а також наукові дослідження, які підтверджують, що стандарт «справедливого й однакового відношення» є частиною міжнародного права і його необхідно дотримуватися незалежно від положень національного законодавства.

Стандарт мінімального відношення, передбачений у міжнародному праві, полягає в тому, що будь-якій юридичній чи фізичній особі не може надаватися менш сприятливий правовий режим (а отже, і процесуальні можливості в адміністративному судочинстві), ніж той, який передбачений міжнародним правом, включаючи міжнародні договірні зобов'язання. Це важливе положення методологічно означає, що реальні юридичні (зокрема й процесуальні) можливості особи мають бути порівняні не лише з можливостями інших процесуальних суб'єктів, а й зі стандартами, встановленими у міжнародно-правових документах. Фактично у рішеннях Європейського суду з прав людини, хоча й опосередковано, але визнається стандарт мінімального відношення, коли йдеться про захист прав особи.

У деяких міжнародно-правових угодах також сформульований принцип забезпечення ефективних юридичних засобів (*effective remedy*). Фактично цей стандарт є відображенням стандарту «неприпустимості відмови у правосудді» (*denial of justice*), який, у свою чергу, пов'язаний зі стандартом «мінімального відношення» і стандартом «справедливого й рівного відношення». У більшості міжнародно-правових документів стандарт ефективності юридичних

засобів захисту тлумачиться поряд зі стандартом неприпустимості відмови в правосудді (доступ до правосуддя) і полягає в тому, що суд у будь-якій формі не може відмовляти у доступі фізичній або юридичній особі до судової процедури, необгрунтовано відкладати провадження у справі, не може допускати серйозних процедурних порушень і не може виносити завідомо несправедливі рішення.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що міжнародно-правовий стандарт, якщо він відповідає трирівневій структурі визначення, є не лише доктринальною чи навіть загальнонауковою категорією. Він за своєю сутністю є категорією юридичною, яка особливим чином вплетається у правову матерію, має досить конкретні параметри й тлумачення, а врешті - передбачає і юридичну відповідальність за його недотримання. Міжнародно-правовий стандарт судочинства - це встановлені нормами міжнародного права й відображені у рішеннях міжнародних юрисдикційних органів процесуальні правила здійснення судочинства, які визнані національною або міжнародною правовою доктриною і обов'язкові для практичного застосування.

Доктринальний розвиток науки адміністративного права відбувається у напрямі інтеграції наукових досліджень міжгалузевих проблем і вирішення найактуальніших питань їх взаємодії на рівні правової системи загалом. Запровадження міжнародних стандартів адміністративної діяльності й адміністративного судочинства не може відбуватися без глибоких концептуальних розробок, які вимагають і нетрадиційних методів дослідження, і свіжого погляду на загальну наукову юридичну методологію.

Список використаних джерел:

1. Міжнародно-приватне право. Міжнародні договори України. – К., 1999.- Т.1.
2. Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / за ред. О. Л. Жуковської. – К., 2004
3. [Електронний ресурс] .- Режим доступу : <http://www.encharter.org/index.php?id=28&L=1#c54>
4. [Електронний ресурс] .- Режим доступу : <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx>.
5. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору). – К., 2010.- 536с.
6. Рекомендація СМ/Rtc (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р на 1098 засіданні заступників міністрів [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/law/show/994_a38

7. Czech (and Central European) Yearbook of Arbitration. The relationship between Constitutional Values, Human Rights and Arbitration.- Jurist, 2011. – 533p
8. Лужанський А. В. Доступ до правосуддя як суб'єктивне конституційне право // Вісник Верховного Суду України. – 2011. - №1(125).
9. Paulsson J. Denial of Justice in International Law. – Cambridge, 2001.- 279p.

Науковий керівник: Хорольська А.О, викладач Таращанського агротехнічного коледжу імені Героя Радянського Союзу О.О. Шевченка.